

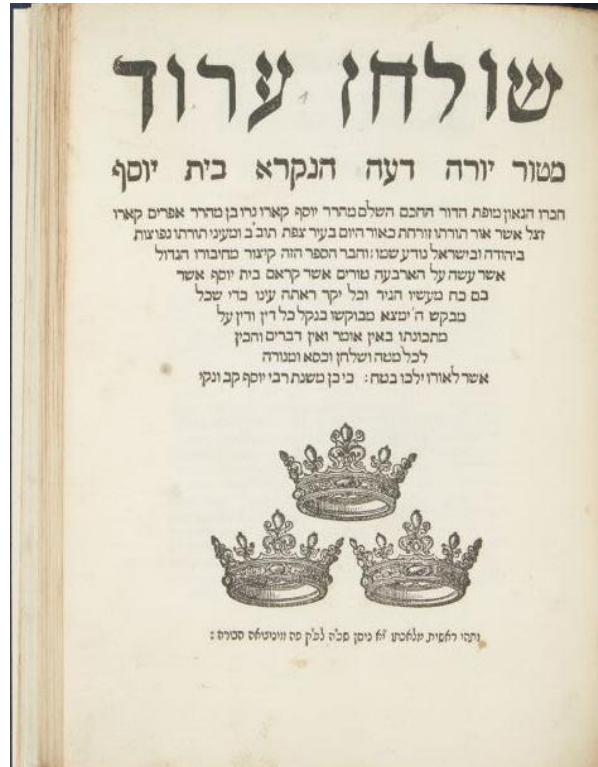
Rabbi Yosef Karo and the Making of the Shulhan Arukh

Rabbi Yosie Levine, PhD

Torah in Motion

Class II

February 8, 2023



First Edition of the Shulhan Arukh, Venice, 1565

1 הקדמה לשלחן ערוך

אודה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו ומשירי אהודנו:

במה אקדם ה' אכף לאלקי מרום, אשר ממעון קדשו מן השמים הופיע ברוב רחמיו וחסדיו, והשפיע מטובו על שפל אנשים כמוני, לחבר ספר הנותן אמרי שפר, החיבור הגדול שחברתי על הארבעה טורים, אשר קראתיו בית יוסף, אשר כללתי בו כל הדינים הנמצאים בכל הפוסקים, חדשים גם ישנים, עם מקומות מושבותם בחצריהם ובטירותם, בתלמוד בבלי ובתלמוד ירושלמי ובתוספתא, בספרא ובסיפרי, במכילתא ודברי המפרשים והפוסקים ובעלי התשובות, חדשים גם ישנים. ונתבאר שם כל דין ודין באר היטב, דבר דבור על אופניו, וארמון על משפטו ישב, תלוי עליו כל שלטי הגיבורים, אנשי השם אשר מעולם.

ראיתי אני בלבי, כי טוב ללקוט שושני ספירי אמריו בדרך קצרה ולשון צח וכולל, יפה ונעים, למען תהיה תורת ה' תמימה שגורה בפי כל איש ישראל. כי כאשר ישאלו לתלמיד חכם דבר הלכה, לא יגמגם בה, אלא יאמר לחכמה אחותי את, כשם שברור לו שאחותו אסורה לו כך יהיה ברור לו כל דין שישאל עליו הלכה למעשה, בהיותו שגור בפיו ספר זה הבנוי לתלפיות, תל שהכל פונים בו, לחלקו לחלקים שלושים, ללמוד בו בכל יום חלק, ונמצא שבכל חודש הוא חוזר תלמודו, ויאמר עליו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו:

זאת ועוד, התלמידים הקטנים יהגו תמיד וישננו לשונו על פה, ותהיה גירסא דינקותא מסודרת בפייהם מקטנותם הלכה למעשה, וגם כי יזקינו לא יסורו ממנה. והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, בהניח להם מעצבם ומיגיע כפם, ישעשעו נפשם בהגותם בספר זה, אשר כלו מחמדים, הלכה פסוקה, באין אומר ואין דברים.

וקראתי שם ספר זה שלחן ערוך, כי בו ימצא ההוגה כל מיניו, מטעמים ערוכים בכל ושמורים, סדורים וברורים. ומובטח אני בחסד עליון, כי על ידי ספר זה תמלא הארץ דעה את ה' הקטנים עם הגדולים, תלמיד עם מבין, חכם חרשים ונבון לחש. ובכן אפרוש כפי אל ה', יעזרני על דבר כבוד שמו, להיות ממצידיקי הרבים, ויזכני החל וגמור להיות מסודר בהלכותו, מתוקן ומקובל וטוב ויפה. והנני מתחיל לעשות כאשר יעדתי וה' יהיה בעזרי:

2 טור אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעט

כתב בה"ג נר של שבת ושל חנוכה ידליק של חנוכה ברישא דאי מדליק של שבת ברישא איתסר ליה לאדלוקי של חנוכה דהא קבליה לשבת והתוספות כתבו שאין הקבלה תלויה בהדלקה ויכול להדליק של שבת תחלה ואח"כ של חנוכה כל זמן שלא קבלו לשבת:

3 בית יוסף אורח חיים סימן תרעט

א כתב בעל הלכות גדולות (הל' חנוכה כה סוף ע"ד) נר של שבת ונר של חנוכה ידליק של חנוכה ברישא וכו'. הר"ן בפרק במה מדליקין (י' ד"ה ומדאמרינן) כתב שהרמב"ן הקשה על דברי בעל הלכות גדולות והוא ז"ל השיב על דברי הרמב"ן והעמיד דברי בעל הלכות גדולות וכן נראה מדברי המרדכי שם (סי' רעג) אבל הרא"ש כתב שם (סי' כד) דמשמע בגמרא שקבלת שבת אינה תלויה בהדלקת הנר וכתב רבינו ירוחם (נ"ט סוף ח"א) שכן עיקר וכן נראה שהוא דעת הרב המגיד שכתב בסוף הלכות חנוכה (פ"ד הי"ג) על דברי בעל הלכות גדולות וכבר השיבו עליו הרמב"ן והרשב"א (שו"ת ח"א סי' אלף ע) ז"ל ואמרו שאין הדלקת [נר] שבת קבלה האוסרת והביאו ראיה לזה ולא מצאתי בדברי רבינו קבלה אוסרת בערב שבת עד כאן לשונו ובסימן רס"ג (כב. ד"ה כתב) הארכתי בזה: ולענין מעשה נראה לי דמדליק של חנוכה תחלה דאף לדברי החולקים על בעל הלכות גדולות אם רצה להדליק של חנוכה תחלה רשאי: וכתוב בתרומת הדשן סימן ק"ב אף על פי שמדליקין מבעוד יום מברכין עליה משום דאי אפשר בענין אחר חשיבא הכשר מצוה והביא ראיה לדבר:

4 שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעט

בערב שבת מדליקין נר חנוכה תחלה ואח"כ נר שבת.

5 טור אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצב

הקורא מגילה מברך לפניו ג' ברכות על מקרא מגילה ושהחיינו ושעשה נסים וכתב ר"ת ז"ל שאף ביום צריך לברך שהחיינו שעיקר מצות קריאתה ביום והרמב"ם ז"ל כתב שאין מברכין שהחיינו ביום וא"א ז"ל הסכים לדעת ר"ת ואין נוהגין כן

6 בית יוסף אורח חיים סימן תרצב

וכתב רבינו תם שאף ביום צריך לברך שהחיינו שעיקר מצות קריאתה ביום. כן כתבו התוספות (ד"ה חייב) והרא"ש (סי' ו) והמרדכי (סי' תשפא) בפרק קמא דמגילה (ד). אהא דאמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום אבל הרמב"ם (פ"א ה"ג) כתב שאינו חוזר לברך שהחיינו ביום וטעמו כדאשכחן בסוכה שמברך שהחיינו בלילה ואינו חוזר לברך ביום (סוכה מו.) וכן פשט המנהגא:

7 שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצב

הקורא את המגילה מברך לפניו ג' ברכות: על מקרא מגילה, ושעשה נסים, ושהחיינו; וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו.

8 טור אורח חיים הלכות תפילין סימן לא

חולו של מועד יש מסתפקין בו אם הוא זמן תפילין ומניחין אותן בלא ברכה וא"א ז"ל היה מניחין ומברך עליהם:

9 בית יוסף אורח חיים סימן לא

ב וחולו של מועד יש מסתפקין בו וכו'. התוספות בסוף פרק הקומץ (לו: ד"ה יצאו) כתבו אהא דאמרינן יצאו שבתות וימים טובים שהם עצמם קרויים אות לאו משום דאסירי בעשיית מלאכה דאפילו חול המועד דשרי בעשיית מלאכה איכא אות בפסח דאסור באכילת חמץ ובסוכות דחייב בסוכה ומיהו בפרק בתרא דמועד קטן (יט.) משמע דחולו של מועד חייב בתפילין ומיהו לאו ראייה היא דהנך תנאי לטעמייהו דאית להו שבת זמן תפילין הוא ואח"כ הביאו ראייה מירושלמי (מו"ק פ"ג ה"ד) דחול המועד חייב בתפילין והרא"ש (הל' תפילין סי' טז) כתב כל זה וכתב הילכך מסתברא לפרש גמרא דילן דלא פליגא אירושלמי ונפרש ימים טובים דומיא דשבתות דאות שלהן שמירת שבת מעשיית מלאכה וכתב עוד שבספר העתים כתוב בשם גאון שאסור להניח תפילין בחול המועד והרא"ש דחה דבריו ואח"כ כתב ויש שמניחין תפילין בלא ברכה והמברך לא הפסיד ע"כ והמרדכי (הל' תפילין יג.) כתב בשם ר"י דנראה ראייה גמורה מן הירושלמי דחול המועד חייב בתפילין וכתב עוד ובסמ"ק (סי' קנג יד.) וכן בספר התרומה פירשו דיש להניח בלא ברכה ומיהו מהר"ם היה מברך עליהם מההיא דירושלמי שהבאתי עכ"ל והרשב"א כתב בתשובה (ח"א סי' תרצ, ובמיוחסות סי' רלז) שאין מניחין תפילין בחול המועד וכן דעת התוספות והראב"ד ז"ל וכן אנו נוהגים עכ"ל: ועכשיו נהגו כל בני ספרד שלא להניחם בחול המועד ושמעתי שמקודם היו מניחים אותם בחול המועד כדברי הרא"ש ואח"כ מצאו שכתב רבי שמעון בר יוחי במאמר אחד שאסור להניחם בחול המועד ועל כן נמנעו מלהניחם בחול המועד וכן כתב מורי דודי ה"ר יצחק קארו ז"ל בתשובה והמאמר ההוא איתיה במדרש הנעלם לשיר השירים (זוהר חדש דפוס מונקאטש שה"ש ח.) על פסוק (שיר השירים א ג) לריח שמנך טובים וזה לשונו רב המנונא סבא הכי אמר אלין אינון ימים דאיקרון טובים ואינון תפילין דרישא דקודשא בריך הוא מנח להון ועל דא איקרון טובים בגין דאינון נהרין ברישא דקודשא עילאה ובכל אתר ימים טובים אינון תפילין דרישא דקב"ה מנח להון חולו של מועד דלא איקרי יום טוב אלין תפילין דדרועא דהא לית לה לסיהרא מגרמא כלום אלא מנהירו דיום טוב תפילין דדרועא דאיהו תפילין של יד לא נהירו אלא מגו נהירו דתפילין של ראש תפלה דרישא יום טוב תפלה דדרועא חולו של מועד ושפיר קאמר והכי איהו ועל דא חולו של מועד אינון לענין עבידתא בגוונא דיום טוב ואיצטריך חדוא בגוונא דיליה ובגיני כך באלין יומין דאינון תפילין דמארי עלמא אסור לאנחא שאר תפילין דהא אלין יומין דאינון תפילין עילאין שראן על רישיהון דישראל קדישין. רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי תינח תפילין דרישא דשריין על רישיהון דישראל קדישין ביום טוב תפילין דדרועא דאיהו חולו של מועד היך אנן אחידן לה א"ל בגין דאנן אחידן לה ואיהי יד כהה אסור למיעבד עבידתא בסטרא דילה ואיצטריך למעבד חדוא בסטרא דתפילין דרישא ועמא קדישא אחידן תפילין ושריא עלייהו ביום טוב ובחולו של מועד ואסיר לאעברא תפילין דמארי עלמא ולאנחא תפילין אחרנין דאינון דוגמא ודיוקנא לתתא. למלכא דבעי לנטרא לעבדיה א"ל עביד דיוקנא דחותמא דילי כל זימנא דההוא דיוקנא יתחזי עלך כולי עלמא יזועון וידחלון מינך לבתר מגו רחימו עילאה דקא רחים ליה מלכא יהב בידיה חותמא דגושפנקא עילאה דיליה כיון דאחיד חותמא עילאה דמלכא בידיה שביק מיניה ההוא דיוקנא דאיהו עבד אי ההוא עבדא דחי חותמא עילאה דמלכא בגין ההוא חותמא דאיהו עבד ודאי בר קטולא הוא ההוא עבדא בגין דאיהו עבד קלנא בחותמא דמלכא ולא חייש ליה ובגיני כך אסיר לעמא קדישא לדחיה חותמא דמלכא עילאה דשרא עלן בגין דיוקנא דאנן עבדין האי במועד ובחולו של מועד וכל שכן בשבת דכולא שרא עלן. ומאחר שבתלמודא דידן לא נתבאר דין זה בפירוש מי יערב לבו לגשת לעבור בקום עשה על דברי רבי שמעון בן יוחי המפליג כל כך באיסור הנחתן:

10 שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילין סימן לא

סעיף א

בשבת וי"ט אסור להניח תפילין, מפני שהם עצמם אות ואם מניחים בהם אות אחר היה זלזול לאות שלהם.

סעיף ב

בחוה"מ גם כן אסור להניח תפילין מהטעם הזה בעצמו, שימי חול המועד גם הם אות.

11 Isadore Twersky, "Shulhan Aruk: Enduring Code of Jewish Law," *Tradition* 16:2 (1967): 141-158

the Halachah with significance, guarantee its radical, ineradicable spirituality and thereby nurture the religious consciousness. The *Shulhan 'Aruk* gives the concrete idea, but omits what Dilthey called *Erlebniss*, the experiential component. In the *Shulhan 'Aruk* the Halachah manifests itself as the *regula iuris*, a rule of life characterized by stability, regularity, and fixedness, making known to people "the way they are to go and the practices they are to follow" (*Exodus* 18:20). These specific, visible practices are not coordinated with invisible meaning or unspecified experience. One can say, in general, that there are two major means by which apparently trans-Halachic material has been organically linked with the Halachah proper: 1) construction of an ideational framework which indicates the ultimate concerns and gives coherence, direction and vitality to the concrete actions; 2) elaboration of either a rationale of the law or a mystique of the law which suggests explanations and motives for the detailed commandments. The *Shulhan 'Aruk*, for reasons of its own, about which we may only conjecture, attempts neither.

12 Roni Weinstein, *Jewish Modern Law and Legalism in a Global Age: The Case of Rabbi Joseph Karo* (2020)

The title of *maran* befittingly reflected the self-construction of Rabbi Karo, as revealed in his diary and in his practical activities as a scholar and judge. He considered himself (and his double *magnum opus*) the culmination of the entire Jewish erudition in the legal Halakhic domain. His work offers a stage of encounter for—and between—all present and past scholars. This encounter is not to be taken symbolically (as an "as-if" encounter), but as a very real one, since these discussions are held in a heavenly school, where all the dead scholars of the past—especially Karo himself—participate in the same debate during moments of mystical eruption, along with contemporary ones.

13 הקדמה לבית יוסף

ותועלת ספר זה לחכמים מבואר. ולבוחרים בקיצור זה היא דרך ארוכה וקצרה. ואשר אין בו כח לעמוד יעיין בו להבין כוונת דברי המחבר ספר ארבעה טורים על בוריין. **נמצא שספר זה מזון לכולא ביה. על כן קראתיו בית יוסף כי כשם שמבית יוסף היו נזונים הכל מזון הגוף כך יהיו נזונים מספר זה מזון הנפש. ועוד טעם שני כי זה חלקי מכל עמלי והוא ביתי בעולם הזה ובעולם הבא.** ומהשם יתברך אשאל יעזרני על דבר כבוד שמו לסדר ספר זה מנוקה ומשופה מכל טעות ושגיאה. בו יתברך בטח לבי ונעזרתי ירחם עלי ויחנני מתנת חנם כי חנוניו הם חנונים ומרוחמיו הם מרוחמים כדכתיב (שמות לג יט) וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם:

14 R.J. Zwi Werblowsky, *Joseph Karo: Lawyer and Mystic* (1980) pp. 7-8

The social impact of the Shulhan Arukh was unprecedented. Its reception by Jews everywhere... meant that for all ordinary purposes one and the same manual was the de facto standard of reference. Even more, the Shulhan Arukh came to represent the Summa of Jewish life; it was the valid formulation of practical Judaism that henceforth dominated Israel... Few literary documents - apart from the Bible, the Talmud, and perhaps the Prayer Book - have acquired such immense practical and symbolic social value in Jewish history.